

ПІТТЕР ЛЕПП – СТАРШИЙ: ШТРИХИ ДО ПОРТРЕТУ МЕНОНІТСЬКОГО ПІДПРИЄМЦЯ

Владислав Романенко

Науковий керівник:
Ігор Коляда

Катеринослав – Олександрівськ – Бахмут була традиційно економічно привабливим регіоном, який зберігав провідні позиції в використанні менонітських капіталів. Катеринославська губернія, що вразила сучасників темпами економічного зростання, по праву одержала назву «другої Америки» [7, с. 61].

Олександрівськ, одне з найбільших міст, був найважливішим економічним центром Півдня Російської імперії. Літописні сторінки історії міста зберегли свідчення про осіб, які своєю послідовною та наполегливою працею формували місто та його образ, сприяли його розвитку та процвітанню. Серед них була і династія родини Лепп – це представники менонітської громади м. Олександрівська.

Дослідженню ролі представників династії Лепп, представників менонітського підприємництва м. Олександрівська, у розвитку сільськогосподарського машинобудування в Україні присвячено роботи таких знаних істориків, як Венгер (Осташева) Н., [2, 3, 6, 7], Белікова (Романюк) [8] Крахн К. [1], Носко К. [5]

Менонітське підприємство було одним з важливих чинників розбудови Півдня України, саме на базі колишніх менонітських підприємств виросли деякі сучасні наші індустріальні гіганти. Прикладом може слугувати АвтоЗАЗ, що виріс на основі цеху сільськогосподарського машинобудівного підприємства «Лепп та Вальман».

«Менонітське підприємство», за слушним визначенням Н. Венгер, це соціально-економічне та ментальне явище організаційно – господарської діяльності, метою якої було не лише отримання прибутків, а розвиток і розширення підприємницької діяльності. Явище, яке було складовою менонітського соціуму з властивим йому динамічним характером, конкретними рисами і етапами становлення підприємництва на південному – сході України [3, с.17].

Пітер Генріх Лепп, піонер-менонітський промисловець Півдня України, земель, що входили до складу Російської імперії, народився в Айнлаге поблизу Хортиці 29 грудня 1817 року [1].

Генріх Лепп, батько Пітера Леппа, був теслею і помер, коли Пітеру було 13 років. Оскільки Пітер не мав бажання займатися сільським господарством, до чого його заохочував вітчизняний, йому було дозволено у віці 15 років поїхати до Пруссії, щоб навчитися годинникарству в одного зі своїх родичів. Опанувавши це ремесло, юнак загорівся бажанням продовжити вивчення машин. Це бажання спонукало Пітера відвідати німецькі промислові підприємства. Його родичі, побоюючись, що такі бажання, непростий характер юнака, не контрольованість його дій та вчинків можуть мати негативні наслідки, відправили його назад до України [1].

Одружившись, П. Г. Лепп купив дім у Хортиці та почав виготовляти типові менонітські настінні годинники, як правило, з двома учнями. Товаришуючи з німецькими книготорговцями він продовжував цікавитися новинками у розробці та винаходах у сфері техніки. Він замовляв багато книг з механіки та промислового

устаткування. Знайомство з цієї інформацією дозволило П. Леппу - старшому отримати глибокі знання про технічні новинки та виробництво машин [1].

Проблеми із зором змусили Пітера Леппа припинити годинникарство. Він знайомиться з ливарною справою та машинобудуванням у Луганську.

Засновником династії був Піттер Лепп - старший, який розпочавши свою підприємницьку діяльність, як конструктор. Так, 1842 р. розробив свій перший винахід [4, с. 175].

У 1850 р. П. Г. Лепп засновує виробництво годинникових механізмів. Заснувавши невелике підприємство з виготовлення годинників, Пітер Лепп переорієнтував його на виробництво сільськогосподарської техніки. Це було спричинено тим, що в менонітських колоніях через розширення сільськогосподарських угідь йшли пошуки вдосконалення та оновлення виробництва сільськогосподарської техніки, як вигідного напрямку виробництва в колоніях [5]

Так, П. Г. Лепп стає засновником і власником підприємства з ремонту, а згодом виробництва сільськогосподарської техніки.

У 1853 році на своєму невеликому підприємстві у Хортиці П. Лепп виготовив свою першу косарку і продав її власнику великого маєтку [6, с. 54].

Часто маленька фабрика П. Леппа отримувала деталі низької якості, які які часто мали дефекти та несправності, з ливарного заводу в Катеринославі. Щоб мати можливість самостійно контролювати виробництво всіх деталей у 1860 р. П. Лепп доповнює своє підприємство з ремонту сільськогосподарської техніки, побудувавши власний ливарний цех. Так, його машини стали складати досить потужну конкуренцію машинам британського імпорту [1].

Заснування сталеливарного цеху у Хортиці-Розенталь у Хортицькій волості Катеринославського повіту забезпечило організацію повного циклу виробництва [5, с. 176].

До 1861 року винахідництво і підприємливість дозволила П. Леппу залучити все більше російських великих земельних власників [2, с. 39].

Оскільки П. Лепп – старший міг надати гарантію щодо якості своєї продукції та замінити деталі безпосередньо в будь-який час, а також міг забезпечити інструктаж працівників, що обслуговували ці машини, машинам його виробництва стали віддавати перевагу над імпортними машинами. Це у свою чергу сприяло тому, що банки стали з довірою надавати йому кредити для розвитку підприємства [1].

П. Г. Лепп помер у Пруссії, гостюючи у свого брата в 1871 році [1]. Після смерті Пітера Леппа – старшого його сини Абрагам (Абрахам) і Пітер продовжили сімейний бізнес [9, с.48].

Отже, Пітер Леппа – старший – один із піонерів сільськогосподарського машинобудування на Півдні України, започатковане ним підприємство стало основою розвитку однієї з провідних галузей майбутньої економіки України.

Література

1. Krahn.C. Lepp, Peter Heinrich (1817-1871). *Global Anabaptist Mennonite Encyclopedia Online*. 2007. URL: [https://gameo.org/index.php?title=Lepp, Peter Heinrich \(1817-1871\)&oldid=118454](https://gameo.org/index.php?title=Lepp,_Peter_Heinrich_(1817-1871)&oldid=118454) (дата звернення: 9 листопада 2023).

2. Венгер Н. Становление меннонитского машиностроения на юге Украины (30-е гг. XIX ст. -1900 г.). *Вопросы германской истории*. 2004. С. 35 – 47.
3. Венгер Н. Меннонитское предпринимательство в контексте социальной истории: к постановке проблемы. *Вопросы германской истории*. 2006. № 3. С. 5-23.
4. Матеріали до багатотомного «Зводу пам'яток історії та культури України»: Запорізька область. Кн.1. «Запоріжжя». Київ. НАН України. Інститут історії України; Центр досліджень історико-культурної спадщини України. 2016. С. 175 – 177.
5. Носко К. «Лепп і Вальман» короткі замітки з історії підприємства. 2019. URL: <https://telegra.ph/MN-Lepp-%D1%96-Valman-korotki%D1%96-zam%D1%96tki-z-%D1%96stor%D1%96i-p%D1%96dpriyemstva-12-23> (дата звернення: 9 листопада 2023).
6. Осташева Н. Династия Леппов и их предприятие. *Вопросы германской истории*. 1998. №1 .С. 53–63.
7. Осташева-Венгер Н. Розвиток борошномельної промисловості півдня України і менонітське підприємництво. *Історія успіху*. 2005. С. 54-68.
8. Романюк М. Ілюстрований каталог підприємства «Лепп і Вальман» 1899 р. як джерело для вивчення промисловості менонітів Півдня України. 2016. С. 256-257.
9. Черняев В. Отдел земледельческих орудий и машин на Всероссийской сельскохозяйственной выставке в г. Харькове, 1887. Харьков: Тип. Губ. Правления, 1888. 48 с.

РОЛЬ Ф. ПАУЛЮСА В ОПЕРАЦІЇ «БЛАУ»

Ігор Обуховський

Науковий керівник

Михайло Жолоб

Сталінград – це слово донині є символом грандіозного, але водночас моторошного побоїща. Подія, яка разом із битвами за Мідвей, Ель-Аламейн і Гуадалканал стала початком докорінного перелому в Другій світовій війні. Вона поділяється на два періоди: наступ німецьких військ (з 23 серпня по 18 листопада 1942 року) і контрнаступ радянських військ (з 19 листопада 1942 року по 2 лютого 1943 року). Хоча варто було би додати, що під час так званого "першого етапу" цієї битви радянські війська намагалися вести наступальні дії, зокрема звільнити Харків, але зазнали значних втрат. Чому Сталінград був настільки важливий? Місто являло собою важливий вузол комунікацій й один із головних центрів виробництва військової продукції в СРСР, саме тому воно було однією з головних цілей наступу військ Німеччини та її союзників на Східному фронті.

Ще у 1925 році Царицин був перейменований на честь “вождя народів”, який у 1918-му на чолі більшовицьких військ керував обороною міста від білогвардійців, але тепер мало захищатися від навали досвідченої німецької 6-ої армії, якою командував Фрідріх Паулюс. «Ім'я цього генерала назавжди пов'язане зі Сталінградською битвою, що стала для німецького народу однією з найбільших